Ministère des Affaires Sociales

Direction Générale de l'Enseignement Non Formel

MPANGO YA KUSOMA NA KUANDIKA

Kitabu ca mwanafunzi

1

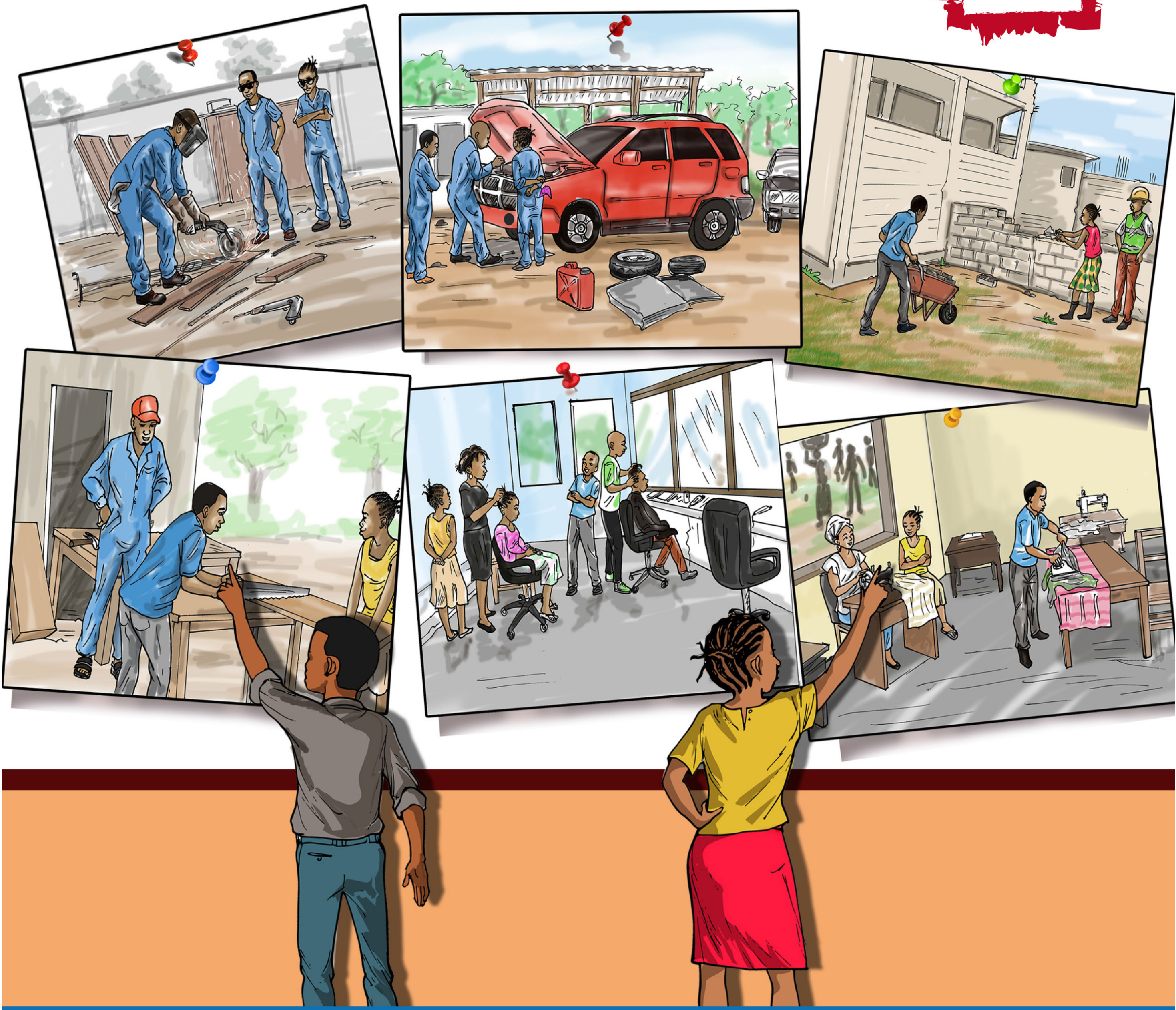

Edition 2018

MPANGO WA KUSOMA NA KUANDIKA 1

Kitabu ca mwanafunzi

YALIYOMO

PREFACE 2

INTRODUCTION 3

CHAPITRE 1: CONSCIENCE PHONÉMIQUE ET ALPHABÉTIQUE

Unité d'apprentissage 1: Les symboles nationaux 7

Unité d'apprentissage 2: Les métiers 13

Unité d'apprentissage 3: Le développement personnel 19

CHAPITRE 1: DÉCODAGE/ENCODAGE, VOCABULAIRE, FLUIDITÉ ET COMPRÉHENSION

Unité d'apprentissage 4: L'hygiène et la santé 25

Unité d'apprentissage 5: La prévention des accidents et sécurité 31

Unité d'apprentissage 6: La confiance en soi 37

Unité d'apprentissage 7: La notion du bien et du mal 44

Unité d'apprentissage 8: La prévention de la violence, centres et famille 49

Unité d'apprentissage 9: La réconciliation et le pardon 55

Unité d'apprentissage 10: La participation active aux travaux communautaires 61

Unité d'apprentissage 11: Les droits et responsabilités (famille, éducation, identité) 67

Unité d'apprentissage 12: L'entreprenariat et coopérative 73

UTANGULIZI

Kama ilivyo andikwa katika utangulizi wa mpango wa taifa unao husika na kusoma na kuandika kwa waliokosa bahati hiyo ncini Jamuhuri ya Kidemokrasia ya Kongo, Elimu ya kitaifa ina lengo la kumfanya mkongomani awe raia mwenye kujifalia mwenyewe na kufalia jamii, pamoja na kumuwezesha kukuza maendeleo ya nci na utamaduni wa kitaifa (Mfumo wa Sheria N° 14/004/wa tarehe 11/12/2004 ya Elimu ya Kitaifa).

Ili kufikia lengo hili , baada ya mpango huu wa bahati ya mwisho wa kusoma na kuandika mu vituo vya mafunzo ya kazi ya mikono, inatakiwa kila kijana mwanafunzi mkongomani awe na uwezo wa kusoma na kuhesabu ; kuelewa na kijieleza katika luga ya taifa.

Hata hivyo, kwa sababu ya macafuko mbalimbali ambayo nci imeshuhudia katika miaka iliyopita, ni wazi kwamba ubora wa elimu kwa jumla na wa mpango binafsi wa kusoma na kuandika katika vituo vya mafunzo ya kazi ya mikono unaendelea kuaribika miaka baada ya miaka. Hali hii inaonekana hasa katika kusoma na kuandika. Matokeo mbalimbali ya majifunzo iliyofanyika kwa kujuwa mahitaji ya vijana kwa kazi wangelipendelea kujifunza siku zijayo na mashindano ya kipimo ya ujuzi wao mbele ya majifunzo hiyo zinaonyesha kwamba wanafunzi wengi wenyi kuandikwa ku zile vituo wana matatizo ya kusoma na kuandika vizuri pamoja na kuelewa wanayo isoma.

Kwa kukabiliana na matatizo haya, Wizara wa Mambo ya Kijamii imekamata hatua zinazo lengo ya kuboresha elimu isiyo ramsi. Hatua hizi zimeingizwa katika mbinu kubwa ya sekta ya elimu na majifunzo, ambayo kutoa vitabu vya kusoma na kuandika ni sehemu tu.

Nashukuru mashirika USAID na UKAID ambazo, kupitia mradi ACCELERE, zimetupa msaada wa kiufundi na kipesa kwa ajili ya uandishi wa kitabu hiki.

Mradi ACCELERE, ambao mbinu yake ya mafunzo inayoleta maendeleo kwa kuunganisha sauti za herufi, kusoma na kuelewa maandiko, unaleta matumaini ya kuyamaliza matatizo ya vituo vya mafunzo ya kazi ya mikono kuhusu kusoma na kuandika.

Kwa hiyo, nawaalika waalimu, ambao ndio watumizi wa kwanza wa kitabu hiki ca mafunzo, wakitumie kwa faida ya wanafunzi.

Eugène SERUFULI NGAYABASIKA

Ministre des Affaires Sociales

INGILIO

Waziri wa Jamuhuri ya kidemokratia ya Kongo aneye husika na mafunzo ya msingi, sekondari na kikazi, anainua elimu ndogo ya kusoma na kuandika kwa kiwango ya elimu kubwa incini. Alikamata mpango huu, ili ajibu ku maendeleo ya kikanda na kimataifa, kulingana na kanuni zilizo cukuliwa duniani kote pamoja na yanayo fanyika inchini mwetu.

Kwa ngazi ya kwanza ya mpango wa kusoma na kuandika, luga ya taifa iko kwa ujumla, luga ya kwanza ya mafunzo na elimu inayo fundishwa. Kwa ngazi ya pili ya mpango wa kusoma na kuandika, kijana anajifunzakusoma na kuandika hati mbalimbali zinazotumiwa kiserkali na kifeza ndani ya kampuni ili iendelee.

Kwa kuboresha hali ya mafunzo-majifunzo ya kusoma na kuandika mu luga ya kitaifa, kunako vituo vya majifunzo ya kazi ya mikono, Wizara wa Mambo ya Kijamii umeandalia mwanafunzi na mwalimu vitabu kufuatana na mpango wa mafunzo ya taifa.

Kitabu hiki, ni combo kizuri kiliotungwa kwa kuimarisha mazoezo mbalimbali yalio fanyika somoni. Tunaalika walimu pia wazazi kusindikiza wanafunzi na kuwapa nguvu ya kumiliki yalio ndani. Kitabu hiki ni tajiri kwa mazoezo ya kusoma na kuandika, zoezo ambao itawaruhusu kupata ujuzi unayo hitajika.

alfabeti

A a

B b

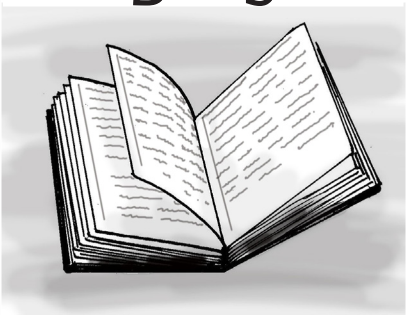

C c

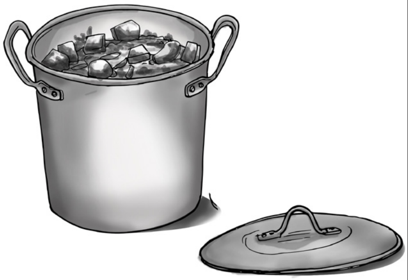

D d

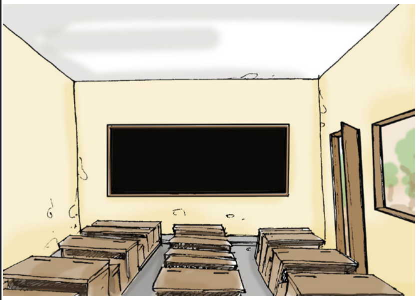

E e

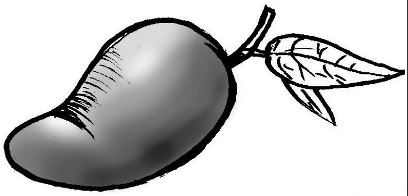

F f

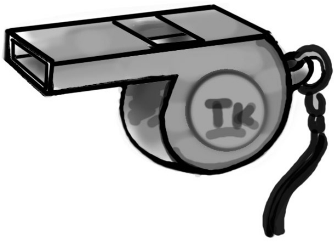

G g

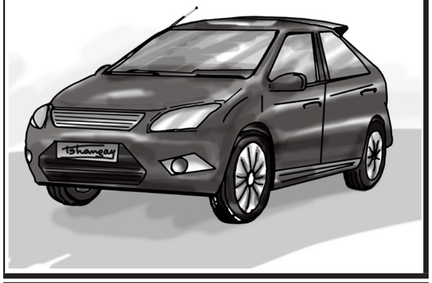

H h

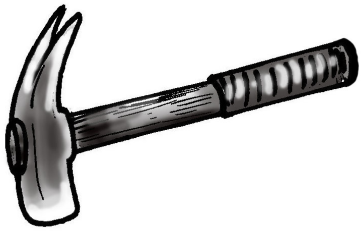

I i

J j

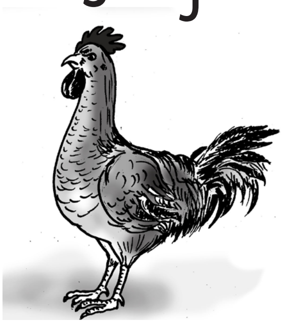

K k

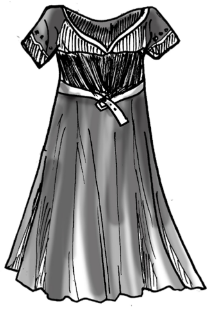

L l

M m

N n

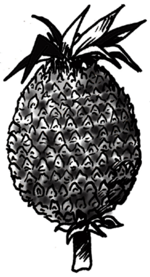

O o

P p

R r

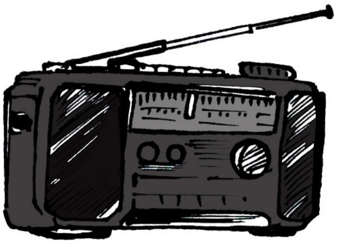

S s

T t

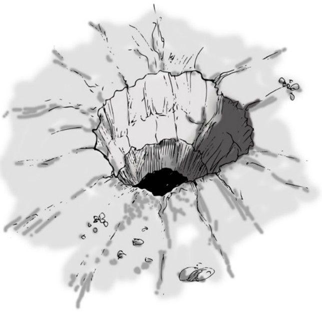

U u

V v

W w

Y y

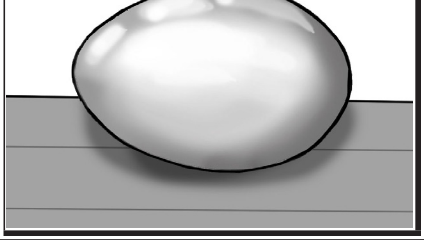

Z z

ALAMA ZA KITAIFA

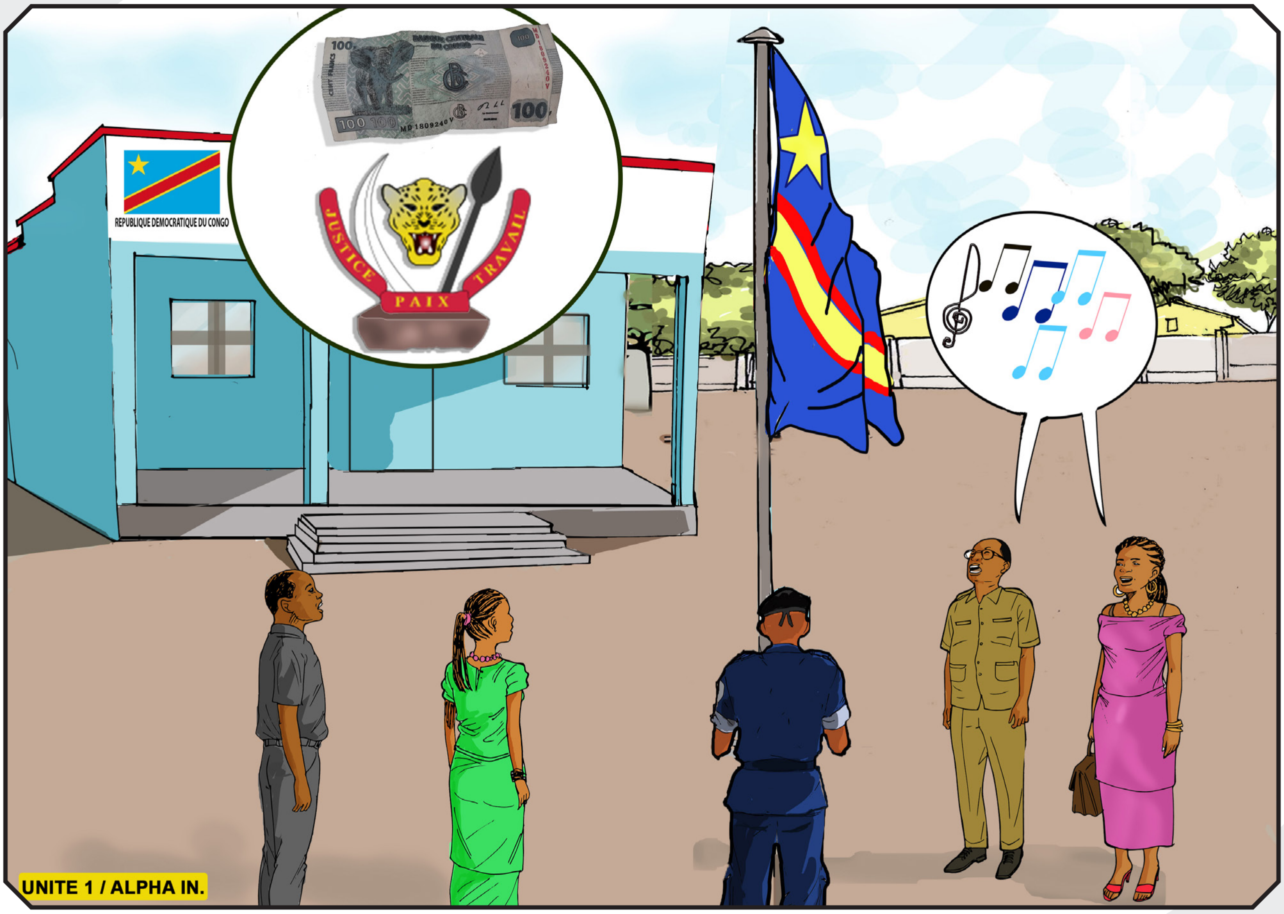

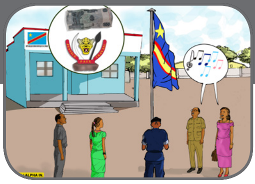

1

a ... ...

A ... ...

b ... ...

B ... ...

2

.... ni alama ya kitaifa ya inci yetu.

c ... ...

C ... ...

d ... ...

D ... ...

3

.... ni alama ya kitaifa ya inci yetu.

e ... ... E ... ...

f ... ... F ... ...

4

.... ni alama ya kitaifa ya inci yetu.

g ... ... G ... ...

h ... ... H ... ...

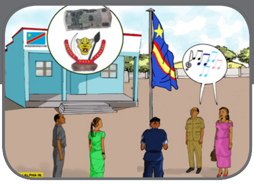

5

………… ni alama ya kitaifa ya inci yetu.

a … … … …

A … … … …

b … … … …

B … … … …

c ... ...

C ... ...

d ... ...

D ... ...

e ... ...

E ... ...

f ... ...

F ... ...

g ... ...

G ... ...

h ... ...

H ... ...

KAZI ZA KWETU

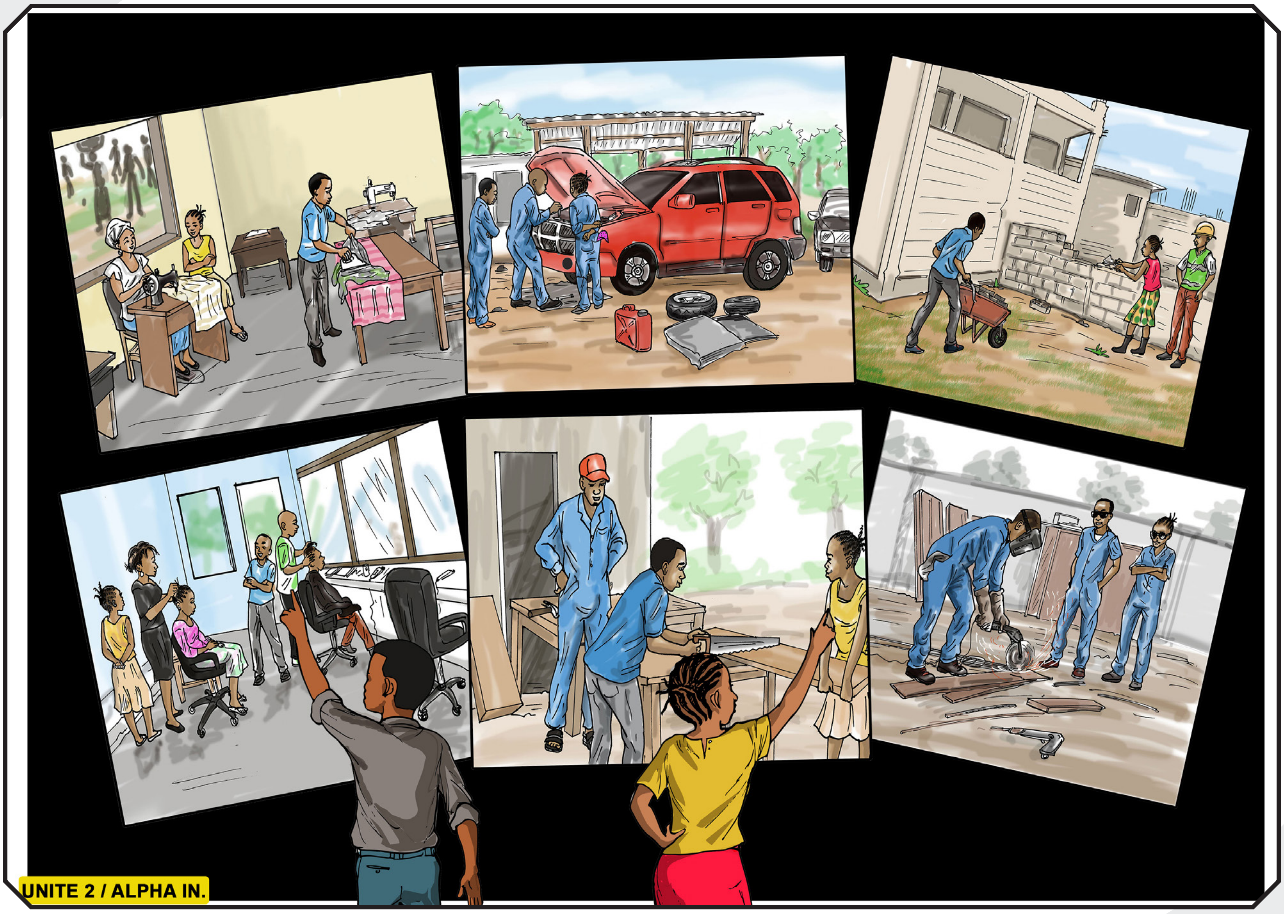

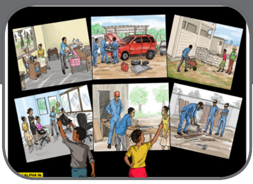

1

i ... ...

j ... ...

2

Hapa kwetu kuna kazi ya............ .

k ... ... K

l L

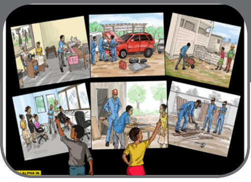

3

Hapa kwetu kuna kazi ya............ .

m ... ...   M ... ...

n ... ...   N ... ...

4

Hapa kwetu kuna kazi ya............ .

o ... ...   O ... ...

p ... ...   P ... ...

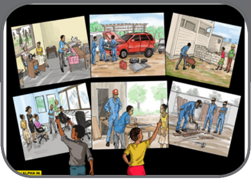

5

Hapa kwetu kuna kazi ya............ .

i ... ...

I ... ...

j ... ...

J ... ...

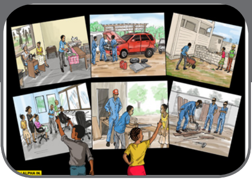

k ... ...

K ... ...

l ... ...

L ... ...

m ... ...

M ... ...

n ... ...

N ... ...

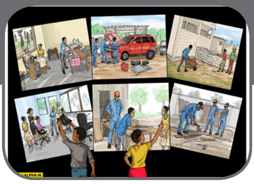

o ... ...

O ... ...

p ... ...

P ... ...

MAENDELEO BINAFSI

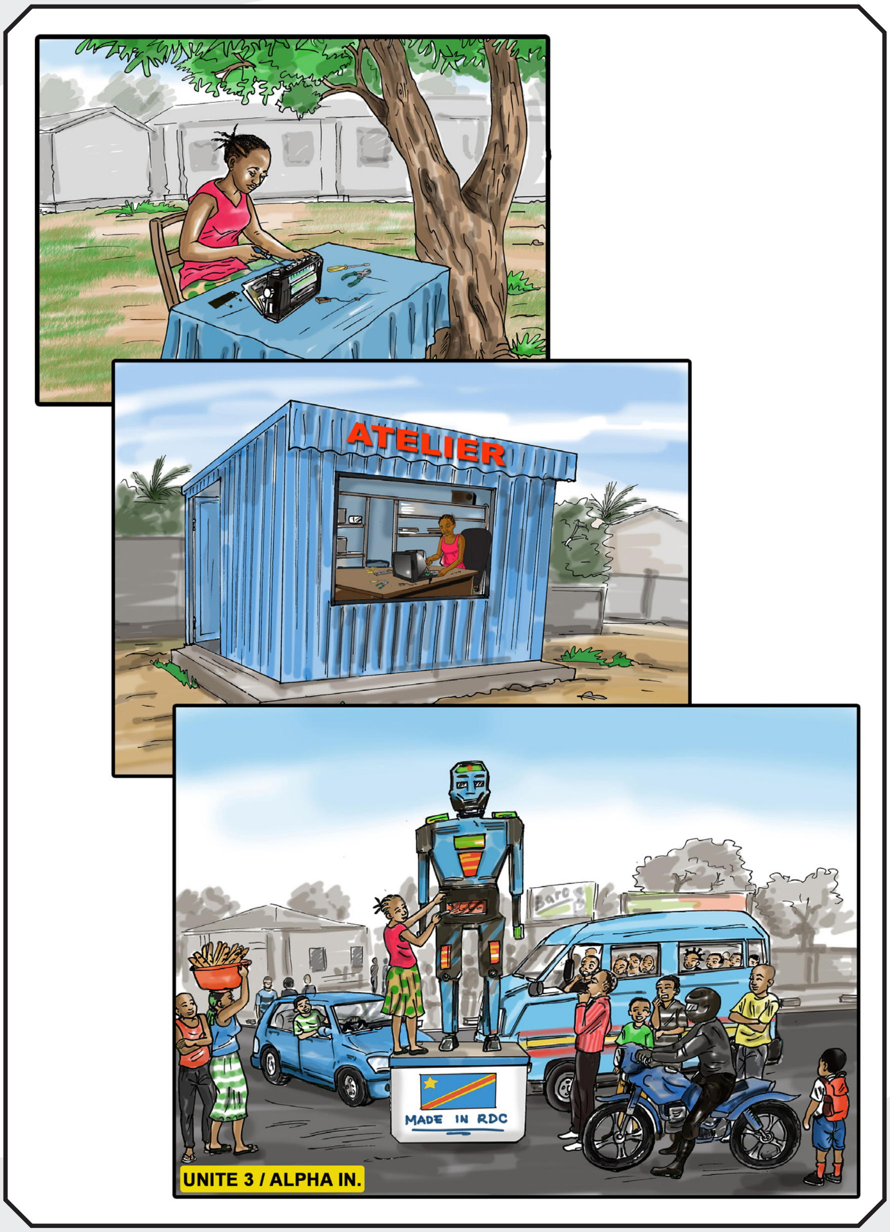

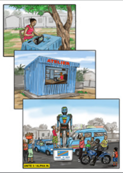

1

r ... ...   R ... ...

s ... ...   S ... ...

2

Kwa kuendelea binafsi katika maisha inaomba.....

t ... ...   T ... ...

u ... ...   U ... ...

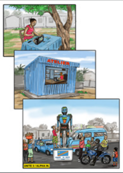

3

Kwa kuendelea binafsi katika maisha inaomba.....

v ... ...   V ... ...

w ... ...   W ... ...

4

Kwa kuendelea binafsi katika maisha inaomba.....

y ... ...   Y ... ...

z ... ...   Z ... ...

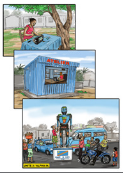

5

Kwa kuendelea binafsi katika maisha inaomba.....

r ... ...

R ... ...

s ... ...

S ... ...

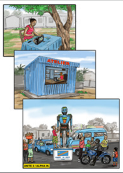

t ... ...

T ... ...

u ... ...

U ... ...

v ... ...

V ... ...

w ... ...

W ... ...

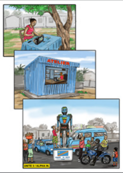

y ... ...

Y ... ...

z ... ...

Z ... ...

USAFI NA AFYA

Je, ucafu ina hasara?

Je, ucafu ina hasara?

Lina ni mwenyi kufanya vyombo vya nyumba na kushona nguo.
Akifika kati ya kiwanda yake anaona ucafu na anasikia arafu mubaya.
Anapenda kujuwa arufu mubaya inatokeya wapi?

Lina anaona kijana moja mahali ya yalala.
Jina lake Kala.
Alikuwa akivuruga ucafu ngabo zote.
Kijana huyu ni mcafu.
Mavazi yake ucafu na pia ya kucanika.
Ana nywele vurugeni.
Ngozi yake ina upele.
Kwa hiyo, utowa harufu.

Lina anamusogelea na kumusalimia.
Anamutolea shauri kuhusu usafi na afya.
Kala anaitika shauri hiyo na anaitika kuzitumia vema.
Alilokota ucafu hiyo na akaenda kuitupa mbali ya kiwanda.

Kala anapashwa kutimiza kanuni zote zinazo elekeya usafi na afya.

MAULIZO

- Fasiria kwa kifupi hadisi hii.
- Unafikiri nini itafuata baadae ?

SIKU 1

1 ....
....

2

3

SIKU 2

1 **Kwa kuepuka magonjwa, Inaomba**..
....

2

3

SIKU 3

1 Kwa kuepuka magonjwa, Inaomba..
....

2

3

SIKU 4

1 Kwa kuepuka magonjwa, Inaomba..
....

2

3

4

SIKU 5

1 **Kwa kuepuka magonjwa, Inaomba..**

..

2

3 ...   .

4 ...   .

UEPUKAJI WA AJALI

Ajali barabarani !

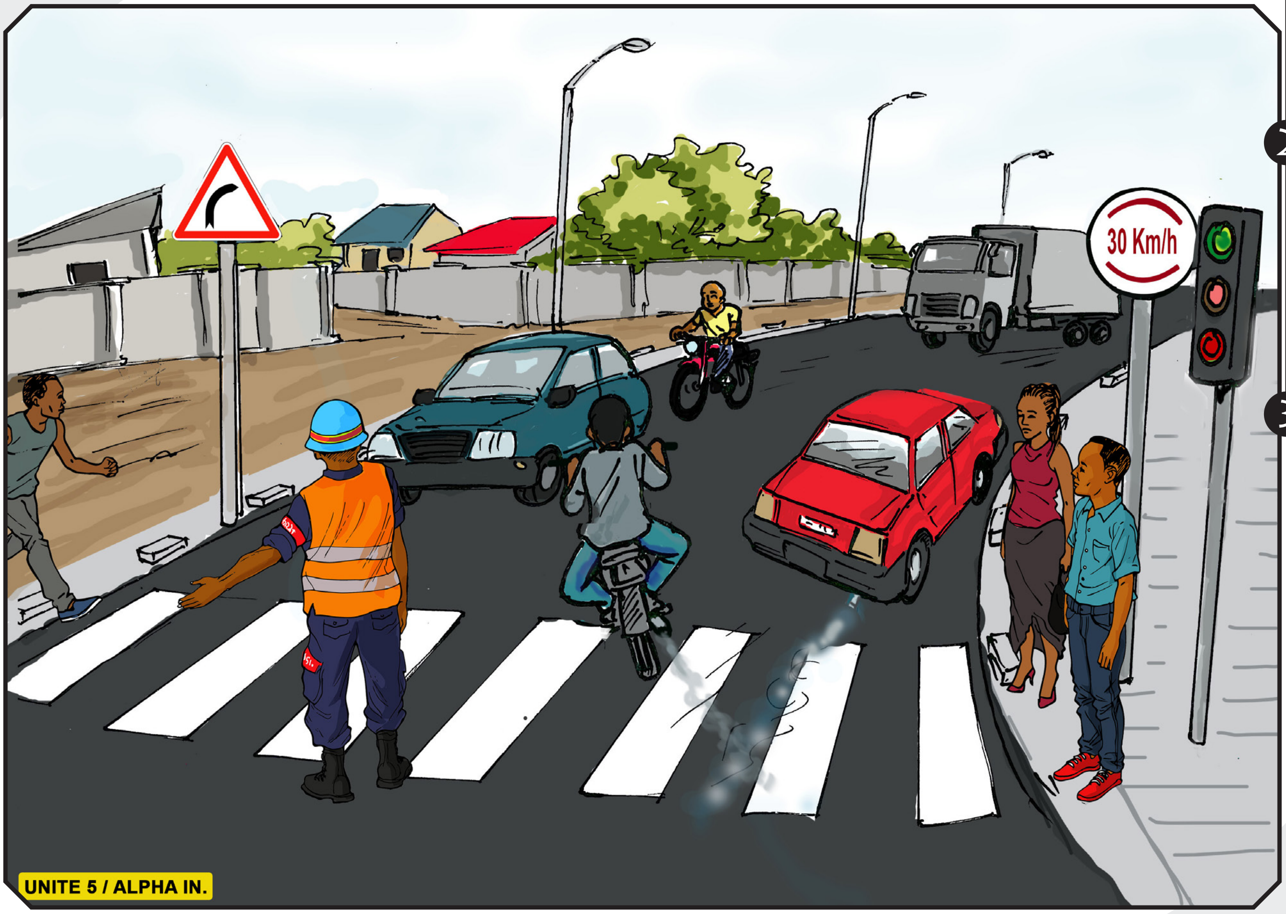

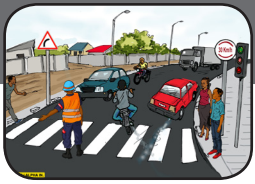

Ajali barabarani !

Makusudi na Masudi ni madereva.
Leo asubui, walifanya ajali pa lukumba ya barabara.
Ni ajali kubwa sana.
Hawajui hata kitu kuhusu kanuni ya barabara.

Makusudi anatembeza mbio sana.
Haangalie nyuma kwa kioo ya gari.
Nyuma yake, kuna pikipiki.
Mwendesha pikipiki naye anapenda kumtambuka.
Mara moja, mwendesha pikipiki anaona gari inachomoka mbele yake.
Makusudi anaogopa na anatetemeka.
Anatereza na kujikuta cini ya gari.

Gari inagonga Makusudi na inapinduka.
Makusudi na Masudi wanaumia sana.
Hali yabo ni yakuatarisha.
Pikipiki na gari zinaharibika.

Masudi na Makusudi ni wenyi kukosa utaratibu.
Wangeliweza kuepuka ajali hii.

MAULIZO

- Fasiria kwa kifupi hadisi hii.
- Unafikiri nini itafuata baadae ?

SIKU 1

1 ....
....

2

3

SIKU 2

1 Kwa kuepuka ajli, inabidi ....
....

2

3

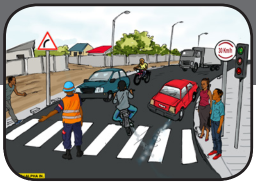

SIKU 3

1 Kwa kuepuka ajli, inabidi ....

2

3

SIKU 4

1 Kwa kuepuka ajli, inabidi ....

2

3

4

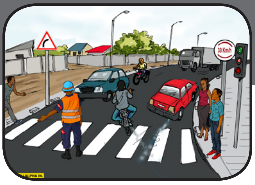

SIKU 5

1 Kwa kuepuka ajli, inabidi ....
....

2

3 ... ...

4 ... ...

KUJIAMINIA BINAFSI

Ndoto ya Kashama na Mashaka

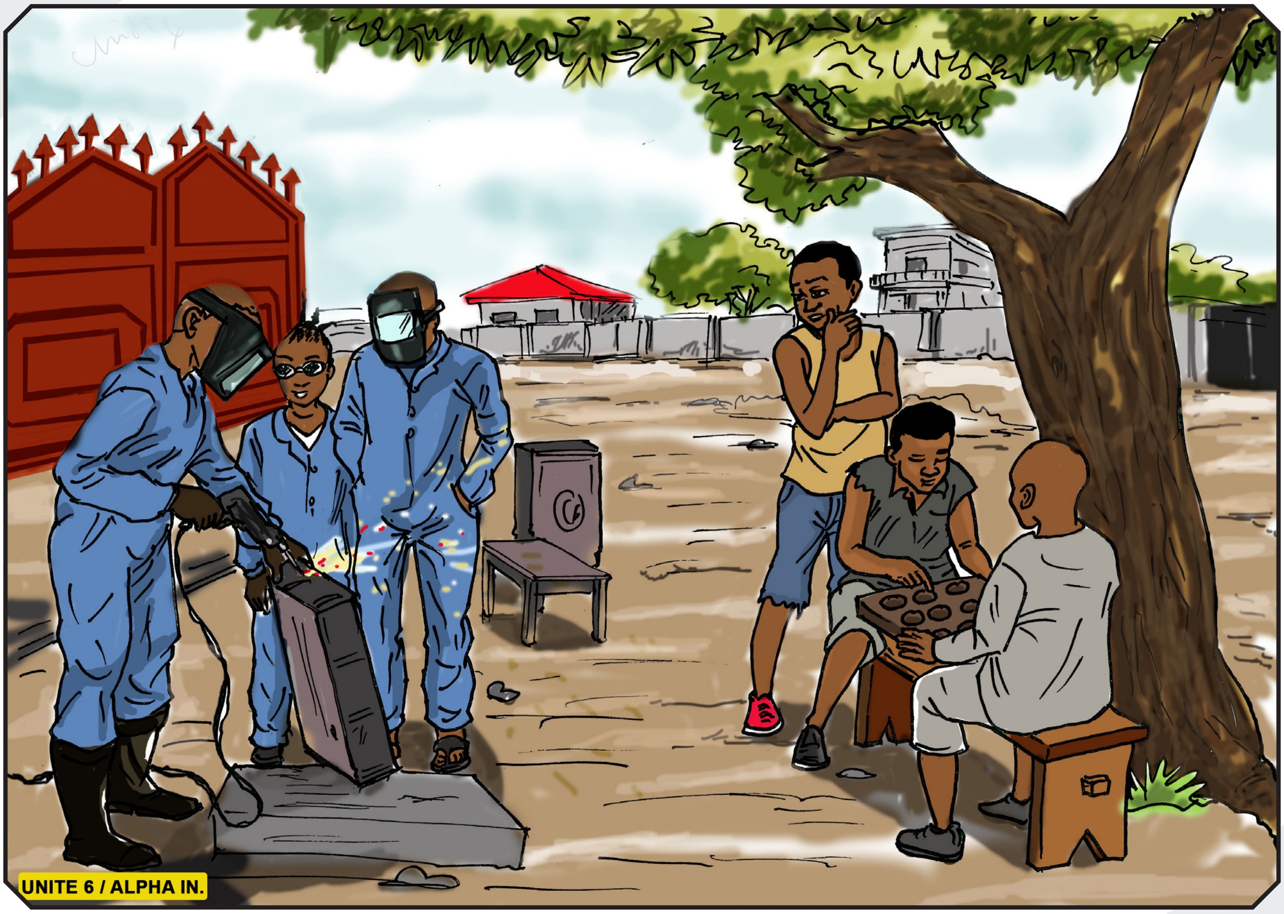

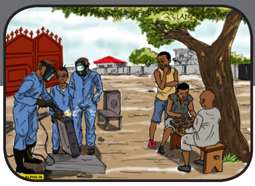

Ndoto ya Kashama na Mashaka

Kashama ni kijana mvivu. Ana umri wa miaka makumi tatu.
Anaishi kwa wazazi wake.
Kashama afanye kitu kwa kutimiza lazima zake.
Mashaka, mkewe, ajuwi afanye nini.

Kashama ni mwenyi kuvunjwa moyo maishani.
Hajui nini anaweza kufanya.
Anawaza kama haana akili ao nguvu ya kutimiza mambo fulani.
Anapoteza mda wake wote akiceza mangura.
Kashama hawezi hata kujiuzia sabuni.
Anangoja wazazi wake wamufanyie yote.

Rafiki yake Mashauri haiko kama yeye.
Mashauri ni kijana hodari wa miaka makumi mawili.
Hana woga ya kufanya kitu.
Mashauri anaongoza kiwanda ya kuunga vyuma.
Anajitegemea mwenyewe na anaishi vizuri.

Kashama anaweza naye kuwa mtu wa heshima maishani.
Inabidi ajuwe kama anaweza kujifalia.
Anapashwa kuiga mfano wa Mashauri.
Kashama anapashwa kuaca kijikamata kama mtoto.

MAULIZO

- Fasiria kwa kifupi hadisi hii.
- Unafikiri nini itafuata baadae ?

SIKU 1

1 ....
....

2

3 ... ...

SIKU 2

1 Kwa kutimiza mambo fulani maishani, inabidi..........................
....

2

3 ... ...

SIKU 3

1 **Kwa kutimiza mambo fulani maishani, inabidi..........................**
..

2

3 ... ...

SIKU 4

1 **Kwa kutimiza mambo fulani maishani, inabidi..........................**
..

2

3 ... ...

4 ... ...

SIKU 5

1 Kwa kutimiza mambo fulani maishani, inabidi............................
....

2

3 ... ...

4 ... ...

MAMBO MAZURI NA MAMBO MABAYA

Magonvi Kazini

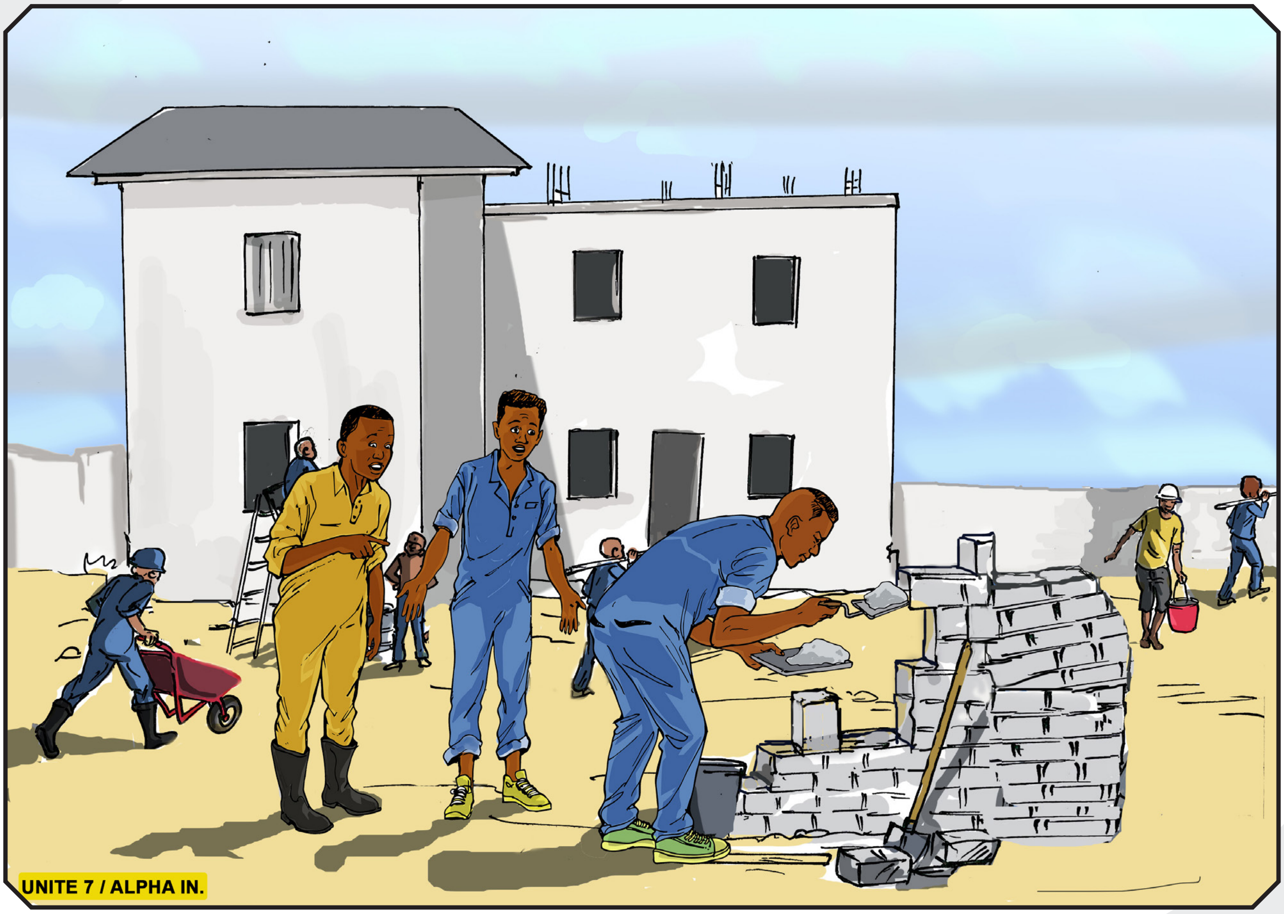

Magonvi Kazini

Mangobo ni mjenzi.
Mwenendo yake mbaya haifurahishe hata mtu mmoja kazini.

Wakati wa majengo, Mangobo haeshimiye hata kanuni moja ya majengo.
Hafuate mashauri ya wenzake.
Haeshimu mtu. Ni mwenyi kiburi na anapenda magonvi na watu.
Watu hawampendi.

Lakini, wenzake wamoja wanamujongelea.
Wanamusaidia na mashauri.
Wanamuambia aepuke tabia mbaya.

Mangobo anafahamu uzaifu wake.
Kwa kupendwa na watu, inabidi Mangobo aache tabia mbaya.

MAULIZO

- Fasiria kwa kifupi hadisi hii.
- Unafikiri nini itafuata baadae ?

SIKU 1

1 ....
....

2

3 ... ...

SIKU 2

1 Mambo mema ya kufanya ni..
na mambo mabaya ya kuepuka ni..

2

3 ... ...

Siku 3

1 Mambo mema ya kufanya ni...
na mambo mabaya ya kuepuka ni...

2

3 ... ...

Siku 4

1 Mambo mema ya kufanya ni...
na mambo mabaya ya kuepuka ni...

2

3 ... ...

4 ... ...

SIKU 5

1 Mambo mema ya kufanya ni..
na mambo mabaya ya kuepuka ni..

2

3 ... ...

4 ... ...

UEPUKAJI WA UJEURI

Kayoyo na Kavira 1

Kayoyo na Kavira 1

Kayoyo na Kavira wanatumika kunako kiwanda ca mitambo. Kayoyo haeshimu amri.
Kayoyo anatamani kujituliza katika coo ya wanawake.

Alipotaka kuingia, Kavira anamuzuwiya njia akisema: « hii, ni coo ya wanawake » ! Kayoyo anakasirika. Anafanya Kavira ugomvi na anamsukuma.Wenzake wa kazi wanatazama kwa mbali jambo hilo. Wanamlalamikia Kayoyo na kumuomba aace Kavira. Akishikwa na haya, Kayoyo anaaca Kavira na anaenda.

Akijulishwa, Kiongozi wa kazi anaalika Kayoyo na Kavira, anawasikiliza. Vitendo vya Kayoyo vinamuazibu kufuatana na kanuni ya Kiwanda. Kiongozi anamupa malipizi ya muda.

Kiongozi anakumbusha wafanyakazi wengine mafaa ya kuheshimu kanuni. Kwa maana, ni vizuri kuzuwiya kuliko kuponya.

MAULIZO

- Fasiria kwa kifupi hadisi hii.
- Unafikiri nini itafuata baadae ?

SIKU 1

1 ....
....

2

3 ... .

SIKU 2

1 **Kwa kuepuka ujeuri katika jamii, inabidi** ....
....

2

3 ... .

SIKU 3

1 Kwa kuepuka ujeuri katika jamii, inabidi ....
....

2

3

SIKU 4

1 Kwa kuepuka ujeuri katika jamii, inabidi ....
....

2

3

4

SIKU 5

1 Kwa kuepuka ujeuri katika jamii, inabidi ....

2

3 ... ...

4 ... ...

MAELEWANO NA MASAMAA

Msimamo wa kayoyo

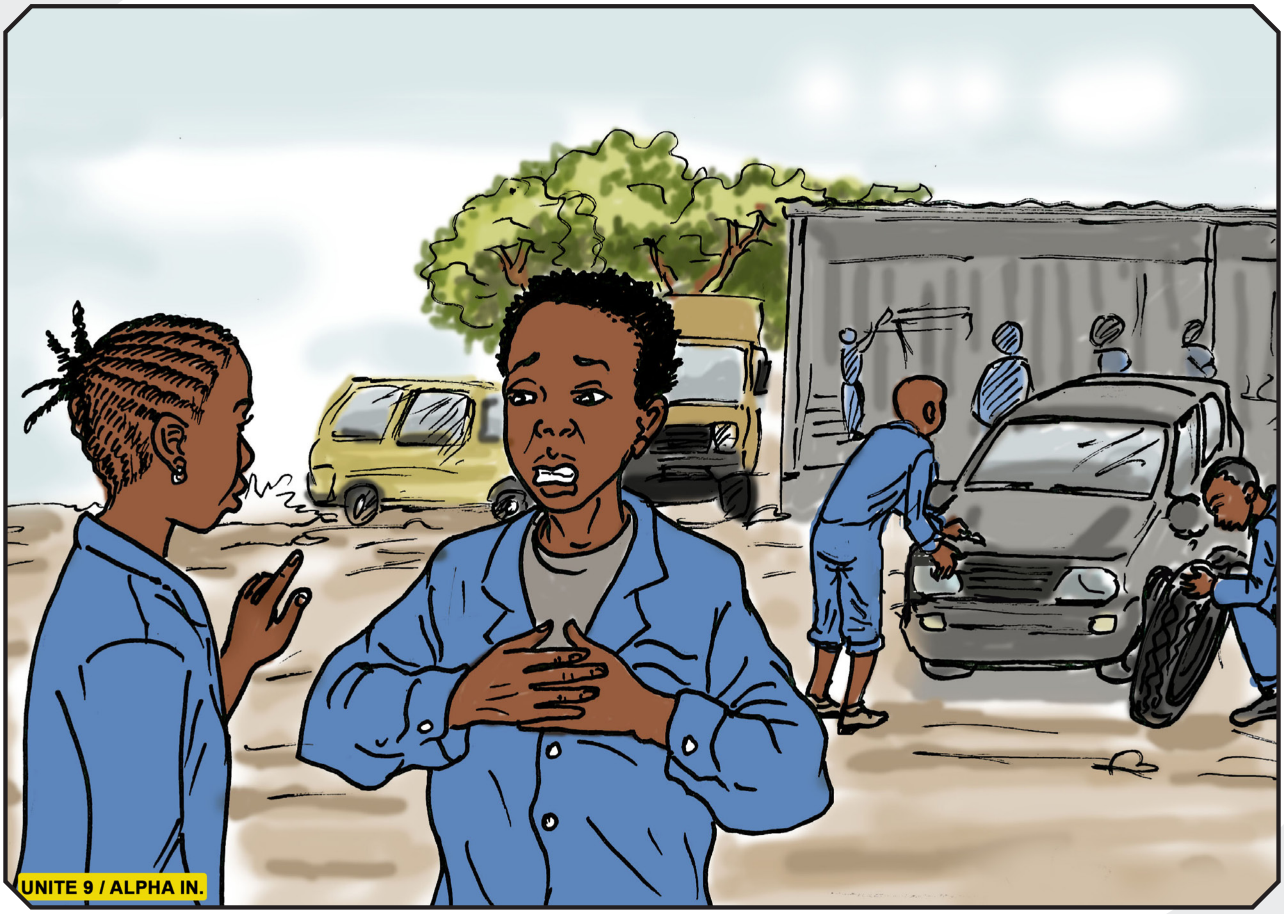

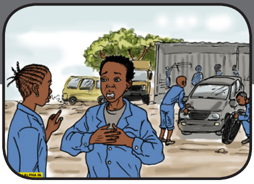

Msimamo wa kayoyo

Alipofukuzwa kwa muda, Kayoyo anaelewa kama tabia yake si nzuri. Ukumbusho wa kanuni na shauri mbalimbali ilimusubutisha. Anaamua kuiga tabia nzuri.

Kayoyo anaamua kukutana na Kavira kwa kumuomba msamaha. Anaahidi kupatana na yeye. Kavira anafikiri kuhusu masameha ya Kayoyo. Ajuwe afanye nini kwa mambo ya Kayoyo. Kavira anaitika kumsamehe Kayoyo kwa yote iliopitika.

Mtazamo huo wa Kavira unaraisisha na kutimiza niya ya Kayoyo. Wafanayakazi wengine walifurahishwa na vitendo hivyo.

Uchukuzi wa zamiri nzuri umeleta usalama wa kijamii ku kazi. Ugonvi unasauwiwa na unaisha. Utashi wa kujenga mahali nzuri ya maisha imeonekana waziwazi.

MAULIZO

- Fasiria kwa kifupi hadisi hii.
- Unafikiri nini itafuata baadae ?

SIKU 1

1 ....
....

2

3 ... ...

SIKU 2

1 Mafanyikio mazuri ao wema ya mapatano na msamaha ni........
....

2

3 ... ...

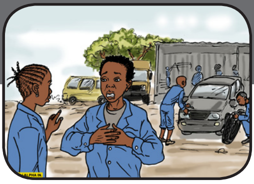

SIKU 3

1 Mafanyikio mazuri ao wema ya mapatano na msamaha ni........
....

2

3 ... ...

4 ... ...

SIKU 4

1 Mafanyikio mazuri ao wema ya mapatano na msamaha ni........
....

2

3 ... ...

4 ... ...

SIKU 5

1 Mafanyikio mazuri ao wema ya mapatano na msamaha ni........

....

2

3 ... ...

4 ... ...

USHIRIKI KU KAZI YA KIJAMII

Shule la kijiji

Shule la kijiji

Yuma na Mwayuma wanakaa katika kijiji Kabongo, mbali na Kolwezi.
Katika kijiji hiki, darasa ilibomoka.
Wanafunzi hawasome tena ndani.

Usiku kati, mvua kubwa ilinyesha.
Mvua ilirusha manjanja yote.
Ukuta zimeanguka. Marfaa zote zilivunjika.
Yuma na Mwayuma wanasikitika.
Wanauzunika, watoto hawana tena fasi ya kusoma.
Jambo hii inauzunisha sana wakaaji wote.

Yuma na Mwayuma wanakamata mipango kwa kujenga tena shule.
Wakaaji wote wanafurahi na mipango ya vijana hawa.
Vijana wote wanagawanya kazi.

Na hivyo, shule inajengwa haraka na ushiriki ya watu wote.
Watoto wanarudilia njia ya masomo. Wazazi wanafurahi.
Wanasifu Yuma na Mwayuma.

MAULIZO

- Fasiria kwa kifupi hadisi hii.
- Unafikiri nini itafuata baadae ?

SIKU 1

1 ....
....

2

3 ... ...

SIKU 2

1 Kwa kupata suluhisho ku jambo fulani katika jamii, inabidi.................
....

2

3 ... ...

SIKU 3

1 Kwa kupata suluhisho ku jambo fulani katika jamii, inabidi................
....

2

3 ... ...

4 ... ...

SIKU 4

1 Kwa kupata suluhisho ku jambo fulani katika jamii, inabidi................
....

2

3 ... ...

4 ... ...

SIKU 5

1 **Kwa kupata suluhisho ku jambo fulani katika jamii, inabidi................**
..

2

3 ... ...

4 ... ...

HAKI NA MAPASHWA

Kibwana mseremala

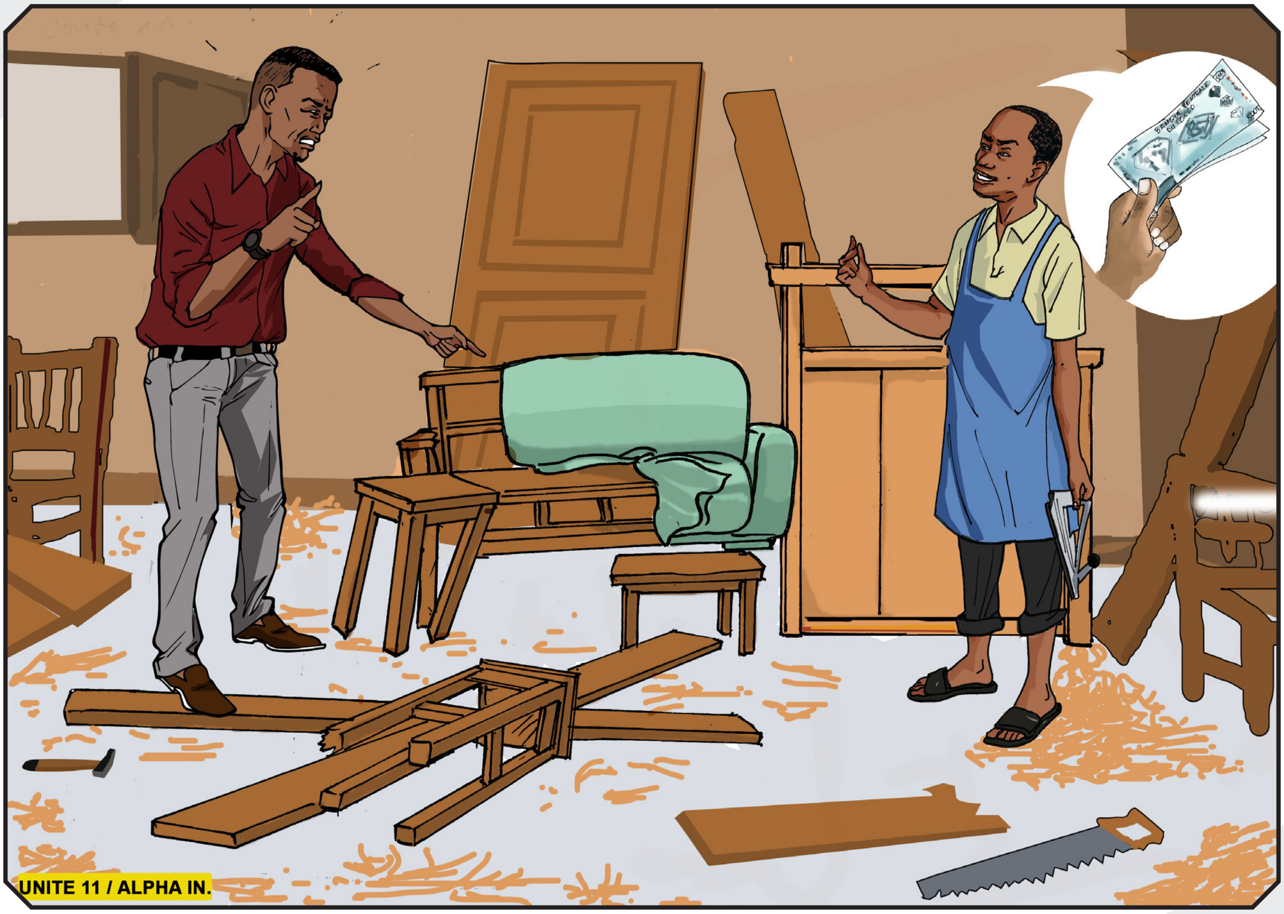

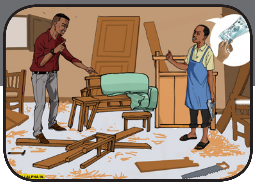

Kibwana mseremala

Kibwana ni mseremala uko mji Ciriri.
Yeye ni mjeuri kabisa.
Haeshimu mapatano.
Wafanya kazi wenzake hawamuvumilie.

Siku moja, Kibwani analomba kazi.
Kibwana hapendi kutimiza maagizo ya kazi.
Ya kushangaza, Kibwana analomba mshaara.
Analazimisha malipo ku kazi pasipo kufanya kazi vizuri.
Kiongozi wake anakataa kumlipa.
Kibwana anakasirika.
Anamuaidia kiongozi wake mabaya.

Kiongozi huyo hajuwe afanye nini.
Anamustaki ku ngazi za juu.
Wakubwa wanaimiza Kibwana kama ashike mapashwa yake ili apate haki yake.

Kibwana aliwaza kuwa tu na haki bila mapashwa.
Tangu leo, anapashwa kujuwa kutimiza mapashwa zake.

MAULIZO

- Fasiria kwa kifupi hadisi hii.
- Unafikiri nini itafuata baadae?

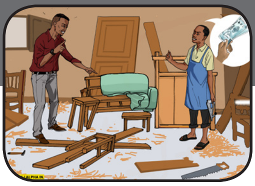

SIKU 1

1 ....
....

2

3 ... ...

SIKU 2

1 Haki yangu katika jamii ni ....
na mapashwa yangu ni...

2

3 ... ...

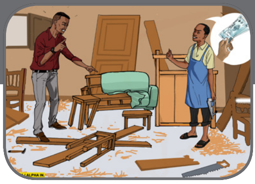

SIKU 3

1 Haki yangu katika jamii ni ....
na mapashwa yangu ni...

2

3 ... ...

SIKU 4

1 Haki yangu katika jamii ni ....
na mapashwa yangu ni...

2

3 ... ...

4 ... ...

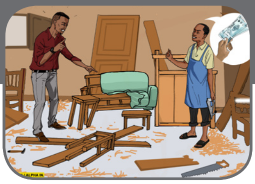

SIKU 5

1 Haki yangu katika jamii ni ....
na mapashwa yangu ni..

2

3 ... ...

4 ... ...

UUNDAJI WA KAZI NA USHIRIKA

Kampuni ya Maliro

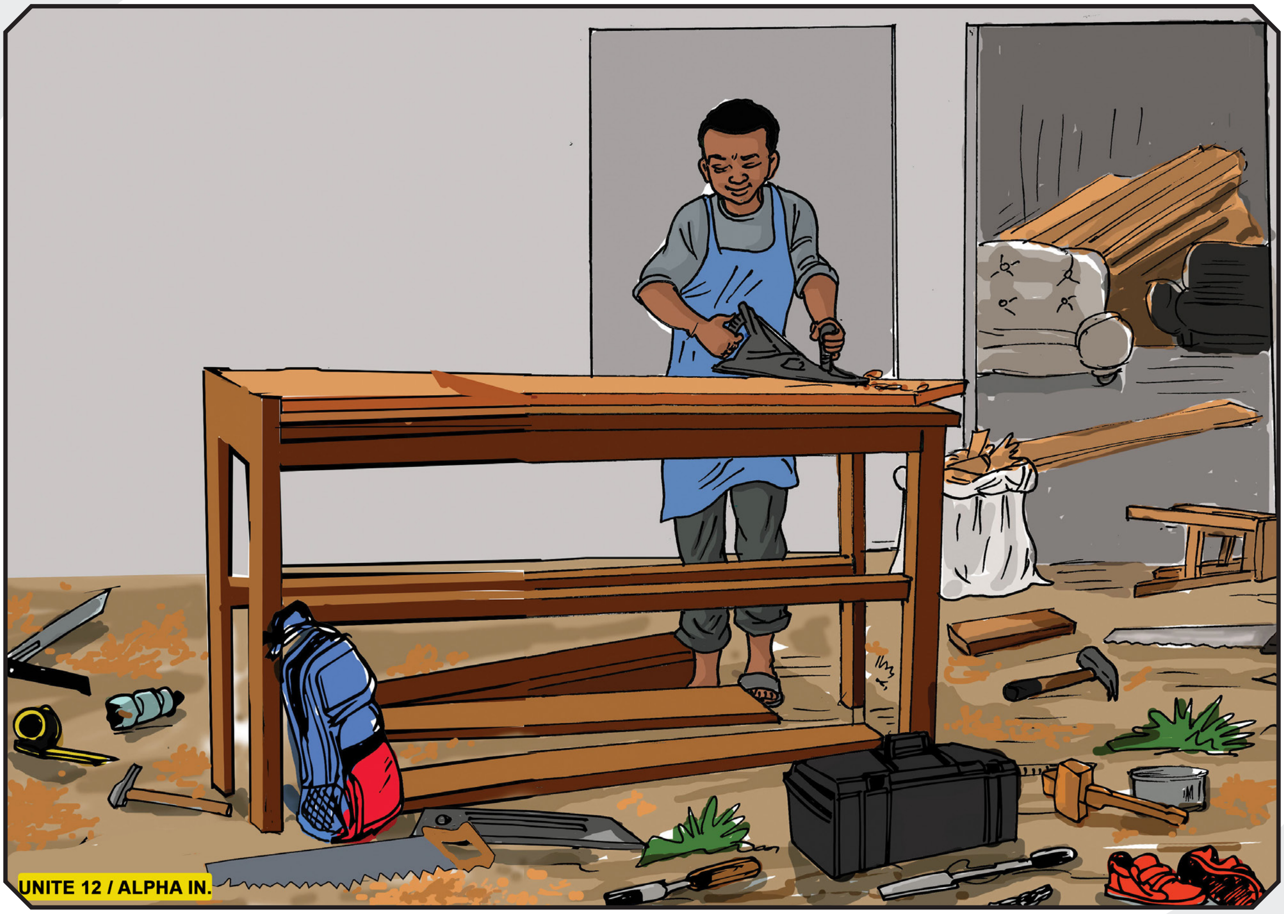

Kampuni ya Maliro

Maliro ni kijana muundaji wa kazi. Maliro aliunda kampuni ya useremala. Akapana kazi kwa vijana wengine wengi. Watumishi wake wanatengeneza vitu mbalimbali vya mbao. Kampuni yake inajiusisha zaidi kutengeneza marfaa, viti na meza.

Maliro hajui kupanga kazi. Haheshimu wakati, yeye ana haraka na anafanya kazi kwa nusu, bila kumaliza.
Wakati anatumika, vyombo vinabaki vikisambala popote, hajui kupanga vyombo, kila combo hakiko panafasi yake. Vifaa na vyombo vinasambala fasi zote na vingi vinaharibika.

Maliro na watumishi wake wanavurugika mu kiwanda. Wafanyakazi hawatoe vitu kwa muda, kufuatana na mapatano na wateja.
Mambo yote yaliopangwa inacukua muda kulingana na wakati uliopangwa.
Wateja wanakasirika.
Mambo inaendelea kuwa mbaya, mazao inashuka sana.

Maliro hawezi tena kulipa wafanyakazi wake. Uwenda kampuni ifunge milango.
Wafanyakazi watapoteza kazi yao.
Inabidi Maliro apate suluhisho.

MAULIZO

- Fasiria kwa kifupi hadisi hii.
- Unafikiri nini itafuata baadae ?

SIKU 1

1 ....

....

2

3 ... ...

SIKU 2

1 **Kampuni ya Maliro inatengeneza..**
Ili kampuni iendelee, inabidi...

2

3 ... ...

SIKU 3

1 Kampuni ya Maliro inatengeneza...
Ili kampuni iendelee, inabidi...

2

3 ... ...

SIKU 4

1 Kampuni ya Maliro inatengeneza...
Ili kampuni iendelee, inabidi...

2

3 ... ...

4 ... ...

SIKU 5

1 Kampuni ya Maliro inatengeneza...
Ili kampuni iendelee, inabidi..

2

3 ... ...

4 ... ...

Juma ya 4.

Usomi : Je, Ucafu una hasara ?

Hasara : tukiyo mbaya, hazabu

Kanuni : mipango ya kuongoza kikundi

Kiwanda : kumpuni ya ujenzi wa vifaa

Kucanika : kupasuka

Kusogelea: kukaribia, kujiweka pembeni ya…

Kutimiza: kufanya bila kungoja

Kutolea: kupana, kupatia

Kutowa: Kutosha

Kuvuruga : kucangacanga

Mahali : nafasi

Mchafu : mzembe, mwenye kukosa usafi

Upele : vitonda ndogo vinavyosababishsa na uuccc ucafu

Vurugeni : cafu, yenyi ali mbaya, haicanuliwe

Yalala : nafasi ya kutupa ucafu

Juma ya 5

Usomi : Aajali barabarani !

Ajali: shida, msiba, jambo mbovu

Dereva: mtembezaji wa gari ao mwendesha pikipiki

Kuatarisha: kugopesha

Kuhusu: juu ya

Kupinduka: kuanguka macalicali

Kutambuka: kupita mbele ya…

Kutembeza: kuongoza

Lukumba: pande ya barara yenye kufanya nusu mviringo

Utaratibu: kufanya angalisho

Juma ya 6

Usomi : Ndoto ya Kashama na Mashaka

Hodari: asiye ogopa

Kuiga: kutwala tabiya ao hali ya mtu mwengine

Kujifalia: kujiletea faida peke yako

Kujitegemea: kujitumainia mwenyewe, kujiweka maishani

Kutimiza: kufanya

Kuvunjwa moyo: kuishiwa

Mangura: muchezo wa kupanga mbegu katika matundu.

Mda: wakati

Mvivu: hasiyependa kazi

Uamusho : usisimusho

Juma ya 7

Usomi : Magonvi Kazini

Haeshimiye : hafuate

Inabidi : inafaa

Kiburi : majivuno, mazarau

Magonvi : fujo, kugombana, kukosa salama

Mjenzi : mjengaji wa nyumba

Mwenendo : hali ya kuishi na watu

Uzaifu : hali mbovu ya mtu

Juma ya 8

Usomi : Kayoyo na Kavira

Kiwanda ca mitambo : kibanda ca kutengenezea vyuma, gari, …

Amri : kanuni, sherti, bidi

Kujituliza: kufanya coo

Kuzuwiya : kukatalia

Kutusi : kutukana, kusema vibaya

Kutazama : kuangalia

Kulalamikia : kusema, kuomba kwa sautu kali

Kushikwa : kupatwa

Kujulishwa : kuambiliwa

Kualika : kuita

Kuazibu : kuingiza katika shida, katika magumu

Malipizi ya muda : azabu ya siku cace

Kukumbusha : kutambua tena

Mafaa : faida, lazima

Kuheshimu : kufata, kutokwenda pembeni

Kuzuwiya : kusimamisha, kufunga, kukomesha

Kuponya : kutunza, kuzima, kusalimisha

Juma ya 9

Usomi : Msimamo wa Kayoyo

Kuamua : kusuluhisha, kufikia mwisho wa mawazo

Kuelewa: kuona wazi

Kuhaidia : kuaga, kupana agizo

Kuiga : kufuata, kutenda sawa fulani

Kurahasisha : kuleta raha

Kusameha : kuondolea jirani kosa

Kusauwiwa : kutokumbukwa tena, kupotea katika mawazo

Kutimiza : kufanya, kumaliza, kufika mwisho

Kwa muda : kwa wakati mdogo

Mtazamo : kushika amri, ucukuzi wa mpango

Niya: wazo, ukomo, lengo

Tabia : mwenendo

Ucukuzi wa zamiri: ukamataji ya wazo halali, ya wazo la sawa

Ukumbusho : ufahamu, utambuzi

Usalama : mahali kusipo fujo, kunapo kimia

Utashi : mapashwa, kazi

Juma ya 10

Usomi : Shule la kijiji

Jambo: magumu, tatizo, shida

Kijiji : mji mdogo

Kubomoka : kuaribika

Kugawanywa: kukabulia

Kurudilia: kwenda tena

Kurusha: kutoa na kupelekea mbali

Kusifu: kutolea sifa, kutapa, kushangilia

Kusikitika: kuuzunika, kupatwa na uchungu

Mkaaji: mtu mwenyi kuishi mahali fulani

Mpango: mambo iliyo itikiwa kwa kufanyika

Shule : masomo

Ukuta: kibambazi

Ushiriki: kuwa pamoja, muungano na masikilizano

Usiku kati : katikati ya usiku

Juma ya 11

Usomi : Kibwana mseremala

Haki: yenyi mtu anapashwa kufanyiwa

Hawamuvumilie : awaitike kamwe mambo atendae

Kuhaidia : kuaga, kupana agizo

Kuimiza: kuamusha zamiri ya mtu, kufikirisha

Kulazimisha : kupashwa, kushurutisha kubidi

Kushangaza : kuleta msangao ao bumbuazi, yenyi kuwa ajabu

Kushika: kufuata na kutimiza

Kustaki : kupeleka maneno ku wakubwa wa sheria

Kutimiza: kufanya hakika

Maagizo : patano, ahadi

Mapashwa: yenyi mtu anapashwa kufanya

Mapatano : masikilizano

Mjeuri : mkali, mwenyi asira fupi

Mshaara : malipo kwa kazi iliofanyika

Ngazi za juu: mamlaka ya juu ya sheria

Juma ya 12

Usomi : Kampuni ya Maliro

Kampuni : kiwanda, nafasi ya kazi

Kucukua: kukamata wakati Fulani

Kujiusisha: kujitolea, kijipa juudi

Kulingana: kufatana na

Kupangilia: kupanga, kuakikisha kuifanya kwa wakati Fulani

Kusambalana: kusambaa, kuwa hapa na kule

Kutoa: kumaliza na kupana

Kuvurugika: kuvulukana, kutokuwa ku njia halali

Marfaa: kiti ya wanafunzi

Mazao: yenyi kufanyika, mavuno, faida

Mbalimbali: ya kupishana, isiyo fanana

Mteja: mtu mwenyi kununulia mara mingi muuzishaji

Muda: wakati

Muundaji : mfanyaji, muanza kitu fulani

Useremala : kazi ya mbao,mtengenezaji wa viti milango…

Vifaa: vitu mbalimbali

Ce manuel de l'élève a été imprimé grâce à l'appui généreux du peuple américain et du peuple britannique, à travers l'Agence des Etats-Unis pour le Développement International (USAID) et le Ministère Britannique de la Coopération Internationale (DFID/UKAID).